

KRZYSZTOF CZAJKOWSKI

(Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie)

SPRAWOZDANIE Z OBCHODÓW 220. ROCZNICY INSUREKCJI KOŚCIUSZKOWSKIEJ (CZĘSTOCHOWA – SZCZEKOCINY, 5–7 CZERWCA 2014)

W DNIACH 5–7 CZERWCA 2014 roku w Częstochowie i Szczekocinach odbyły się uroczystości upamiętniające 220. rocznicę insurekcji kościuszkowskiej. Głównymi organizatorami obchodów byli: Wydział Filologiczno-Historyczny Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, Zarząd Główny Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza w Warszawie, Częstochowski Oddział Polskiego Towarzystwa Historycznego oraz Burmistrz Miasta i Gminy Szczekociny mgr Krzysztof Dobrzyniewicz. Z uwagi na różnorodność i przebieg poszczególnych etapów uroczystości, wzięli w nich również udział przedstawiciele rządowych i samorządowych władz, na czele ze Starostą Częstochowskim mgr. Andrzejem Kwapiszem oraz Starostą Myszkowskim mgr. Wojciechem Pichetą. Zainteresowanie władz powiatowych rocznicą kościuszkowską znalazło swoje wymierne potwierdzenie w ufundowaniu nagród dla laureatów ogłoszonego przez Wydział Filologiczno-Historyczny AJD w Częstochowie „Konkursu wiedzy na temat Tadeusza Kościuszki”, który został przeprowadzony w szkołach ponadgimnazjalnych powiatów częstochowskiego i myszkowskiego. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że sam konkurs poprzedzony był eliminacjami, które pozwoliły wyłonić spośród młodzieży ściśle grono znawców życia i dokonań militarnych przywódcy insurekcji. Do finału konkursu zakwalifikowało się czterdziestu uczniów; pierwsze miejsce w powiecie myszkowskim zajął uczeń Liceum Ogólnokształcącego im. Tadeusza Kościuszki w Żarkach Tomasz Męćik. W powiecie częstochowskim laureatami zostali *ex aequo*: Wojciech Zygoń z Zespołu Szkół w Koniecpolu oraz Alicja Grudzińska z I Liceum Ogólnokształcącego im. Juliusza Słowackiego w Częstochowie.

Inauguracja obchodów kościuszkowskich w Częstochowie odbyła się 5 czerwca od nadania sali Rady Wydziału Filologiczno-Historycznego AJD w Częstochowie imienia profesora Bartłomieja Szynclera. Zmarły w 2011 roku Szyncler był cenionym w środowisku naukowym historykiem, uchodził za wytrawnego znawcę czasów insurekcji kościuszkowskiej. Podkreśliła to w swoim wystąpieniu dr hab. prof. AJD Agnieszka Czajkowska, dziekan Wydziału Filologiczno-Historycznego, dokonując wraz z rektorem uczelni, dr. hab. inż. prof. AJD Zygmuntem Bąkiem, oraz wdową po profesorze uroczystego odsłonięcia tablicy pamiątkowej przy wejściu do sali Rady Wydziału. W dalszej części częstochowskich obchodów uczestniczy Międzynarodowej

Konferencji Naukowej „Tadeusz Kościuszko. Historia – mity – tradycja”, zaplanowanej przez organizatorów na 6–7 czerwca w Szczekocinach, zwiedzili Jasną Górę oraz wzięli udział w uroczystej mszy świętej przed cudownym obrazem Matki Boskiej Częstochowskiej, odprawionej przez oo. paulinów w intencji ojczyzny. Homilię wygłosił o. Jan Pach, który zwracając się do uczestników konferencji, wskazał na ciągłość tradycji kościuszkowskiej w walce o niepodległość Polski w wieku XIX i XX oraz na jej aktualność w myśleniu o ojczyźnie dzisiaj.

Kolejny dzień obchodów kościuszkowskich rozpoczął się od historycznej rekonstrukcji bitwy w miejscowości Wywła w gminie Słupia pod Szczekocinami. Wzięli w niej udział profesjonalni rekonstruktorzy (po raz pierwszy z udziałem reprezentacji konnego korpusu wojsk polskich) oraz uczniowie szkół ponadgimnazjalnych. Dokładnie 6 czerwca 220 lat temu te same pola były świadkami bitwy, która ze względu na przeważające siły wroga (26 tysięcy żołnierzy armii rosyjsko-pruskiej pod dowództwem króla Prus Fryderyka Wilhelma II oraz generała Fiodora Denisowa) zakończyła się klęską wojsk polskich (zaledwie piętnaście tysięcy żołnierzy). To tragiczne wydarzenie, które w swoich skutkach popchnęło Kościuszkę do myśli samobójczych – w ostatniej chwili uratował go z pola walki generał Eustachy Erazm Sanguszko – zgromadziło pod Szczekocinami kilkusetosobową widownię, dla której lekcja historii, nawet w wymiarze militarnej porażki, okazała się szkołą patriotyzmu.

W tym samym dniu w sali Urzędu Rady Miasta Szczekocin rozpoczęła się dwudniowa Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Tadeusz Kościuszko. Historia – mity – tradycja”. Przybyłych na nią uczestników i gości powitał gospodarz, Burmistrz Miasta i Gminy Szczekociny mgr Krzysztof Dobrzyniewicz oraz organizatorzy: dziekan Wydziału Filologiczno-Historycznego, dr hab. prof. AJD Agnieszka Czajkowska, wiceprezes Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza, dr hab. prof. IBL PAN Jacek Wójcicki, prezes Częstochowskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego, dr hab. prof. AJD Marcei Antoniewicz. Merytoryczny kształt konferencji pomyślany został jako wymiana doświadczeń historyków i literaturoznawców reprezentujących różne ośrodki naukowe w Polsce i za granicą.

W części historycznej referaty przedstawili: dr hab. prof. AJD Marcei Antoniewicz, *Genealogia rodu Andrzeja Tadeusza Banawentury Kościuszki*; dr hab. prof. AJD Andrzej Stroynowski, *Droga Kościuszki do funkcji Naczelnika*; dr hab. prof. UŚ Dariusz Nawrot, *Oficerowie uczestnicy bitwy pod Szczekocinami w dobie Legionów i Księstwa Warszawskiego*; dr hab. prof. UŁ Jolanta Daszyńska, *Prawdziwy syn wolności. Kościuszko w amerykańskiej wojnie o niepodległość 1776–1783*; prof. dr hab. Tadeusz Srogosz (AJD), *Opieka społeczna i zdrowotna w czasie powstania kościuszkowskiego*; dr hab. prof. UMK Aleksander Smoliński, *Tadeusz Kościuszko i kościuszkowskie tradycje w Wojsku Polskim w latach 1918–2013*; dr hab. Maciej Trąbski (AJD), *Bitwa pod Szczekocinami z punktu widzenia sztuki wojennej II połowy XVIII wieku*; dr hab. Małgorzata Durbas (AJD), *Nieznany szkic Panoramy Racławickiej*; dr Katarzyna Bucholc-Srogosz (AJD), *Profesor Bartłomiej Szyndler jako badacz powstania kościuszkowskiego*; o. Jan Golonka (Jasna Góra), *Tradycje kościuszkowskie na Jasnej Górze*.

Wśród referatów zgłoszonych, a nie wygłoszonych na konferencji z powodu nieobecności prelegentów, pojawiły się tematy, które – zdaniem organizatorów – zaistnieją w formie drukowanej w ramach przewidzianej publikacji monograficznej (rocznik 2016 „Czasów Nowożytnych”): prof. Borys W. Nosow (Instytut Słowianoznawstwa Rosyjskiej Akademii Nauk), *Powstanie kościuszkowskie w klasycznej historiografii rosyjskiej XIX i początków XX wieku*; prof. Kirył Koczegarow (Instytut Słowianoznawstwa Rosyjskiej Akademii Nauk), *Powstanie kościuszkowskie w nowszej historiografii rosyjskiej 1917 – początek XXI wieku*; dr hab. prof. UŁ Rafał Kowalczyk, *Generał Karol Kniaziewicz i Naczelnik Tadeusz Kościuszko a Legia Naddunajska*; prof. Evgen Sinkiewicz (Czarnomorski Uniwersytet Państwowy w Mikołajowie), *Powstanie kościuszkowskie w badaniach krakowskiej szkoły historycznej*; doc. Olga Gajdaj (Czarnomorski Uniwersytet Państwowy w Mikołajowie), doc. Olga Morozowa (Narodowa Akademia Nauk Ukrainy w Kijowie), *Powstanie kościuszkowskie w historiografii ukraińskiej*; prof. Ramunė Smigelskytė-Štukienė (Uniwersytet w Wilnie), *Powstanie kościuszkowskie w świetle historiografii litewskiej*; dr hab. Julia Dziwoki (AJD), *Tadeusz Kościuszko w Szwajcarii*; dr Marzena Bogus (AJD), *Mit Kościuszki na łamach prasy naukielskiej Śląska Cieszyńskiego*.

W bloku historycznoliterackim konferencji wygłoszone zostały następujące referaty: dr hab. prof. AJD Agnieszka Czajkowska, *Insurekcja jako tekst. Trzy interpretacje – Kraszewski, Reymont, Rymkiewicz*; dr hab. prof. IBL PAN Jacek Wójcicki (TLiAM), *Postać Tadeusza Kościuszki w poezji Franciszka Dionizego Książnina*; dr hab. prof. UG Krystyna Maksimowicz, *O Polkach wznoszących szanie, czyli wokół wiersza „Nowy zaciąg z samych kobiet pod chorągiew białą”*; dr Krzysztof Czajkowski (AJD), *Kościuszko Adama Mickiewicza*. Również i w tej części obrad zabrakło kilku prelegentów: prof. dr hab. Teresa Kostkiewiczowa (TLiAM), *Kościuszkowska liryka wysoka*; prof. dr hab. Jarosław Ławski (UB), *Kościuszko księcia Edwarda Lubomirskiego*; dr Anna Janicka (UB), *Wizja „Ukochanej” Kościuszki u księcia Edwarda Lubomirskiego*.

W zorganizowanych w Częstochowie i Szczekocinach obchodach 220. rocznicy insurekcji kościuszkowskiej uczestniczyli członkowie Towarzystwa Kulturalnego im. Tadeusza Kościuszki w Szczekocinach, na czele z prezesem mgr. Czesławem Orlińskim, propagatorem i miłośnikiem historii Polski, oraz prezes Towarzystwa Miłośników Maciejowic i Fundacji Kościuszkowskiej w Warszawie dr Leszek Marek Krześniak. Do wszystkich uczestników obchodów zwrócili się również przedstawiciele Muzeum Kościuszkowskiego w Solurze (Szwajcaria), mgr inż. Bronisław Drewnowski i dr Jan A. Konopka, którzy w odczytanym przez dr hab. prof. AJD Agnieszkę Czajkowską liście wyrazili uznanie dla szerzenia pamięci narodowej.

